

En pioner innen norsk tegnspråkforskning

Marit Vogt-Svendsen er tildelt graden æresdoktor ved OsloMet.

Hun mottar graden for sin innsats for norsk tegnspråk.

Foto: Skjalg Bøhmer Vold (<https://www.oslomet.no/om/pioner-innen-norsk-tegnspraakforskning>) 02.06.2022.

NOTAT TIL RUNE ANDA fra MARIT VOGT-SVENDSEN

Du spør 'hvordan jeg oppdaget at det døve brukte seg imellom ikke er det samme som døveforbundets folk lærte hørende tegnspråk på kursene (trinn 1-5, om familien Berg)'.

At tegnspråk var et selvstendig språk var ikke noe jeg 'oppdaget', men som jeg som et språkinteressert barn tok som en selvfølge. Som du vel vet, er jeg vokst opp med døve og tegnspråk, og jeg så jo at døve kommuniserte lett og ledig og forstod hverandre utmerket godt. For meg som barn og ungdom uten lingvistisk kompetanse, var dette overbevisende nok. Et annet eksempel som gjorde at det var naturlig å tenke på tegnspråk som et eget språk, var at på samme måte som jeg ikke forstod engelsk, forstod jeg heller ikke tegnspråk når døve kommuniserte med hverandre. En annen sak er at jeg ofte forstod når døve henvendte seg til meg, men det var fordi de tilpasset tegnspråket sitt til min manglende kunnskap. Jeg kunne selv også gjøre meg forstått med de tegnene jeg kunne, men trolig bare når det gjaldt relativt enkle tema.

Som barn og ungdom var jeg i flere ulike tegnspråkspråkmiljøer: På Hjemmet for Døve på Nordstrand hvor vi bodde helt fra jeg var 2 år gammel til jeg flyttet hjemmefra som 19-åring og i Døves menighet og døvekirken hvor vi ungene ofte ble med far (Conrad Vogt-Svendsen) og også morfar (Conrad Bonnevie-Svendsen) når de holdt prekener.

Vi fikk også være med på juletreffester og andre arrangementer i både Oslo, Andebu og Øyer, og som ungdom gikk jeg av og til i Døves ungdomsklubb i Oslo. I alle disse miljøene hvor døve i barn, ungdommer og voksne var samlet, så jeg det samme. Døve kommuniserte med hverandre og forstod hverandre utmerket godt. Jeg var aldri i tvil om at tegnspråk var språk på lik linje med talespråk.

Så du skjønner, svaret på ditt spørsmål er enkelt: jeg skjønte intuitivt at tegnspråk var språk. Da jeg etter endt allmennlærerutdanning i 1973 begynte som lærer på Skådalen offentlige døveskole, kunne jeg ikke forstå argumentasjonen om hvorfor tegnspråk ikke skulle brukes i undervisningstimene når det var det språket barna forstod fortest og best.

Hvorfor var ikke tegnspråk godt nok? Det ble sagt at tegnspråk var fattig og primitivt blant annet fordi tegnene kom i en annen rekkefølge enn ordene i norsk!! For meg virket debatten uforståelig. Det er jo slik med ulike språk: de har ulik setningsstruktur og grammatikk! Jeg husker jeg diskuterte problemstillingen med min far i ungdommen, han var helt enig i min argumentasjon.

I blant annet hovedfagsoppgaven min (Undersøkelse av tegnspråk 1981) og i den grønne boken (Norske døves tegnspråk, noen pedagogiske og språkvitenskapelige aspekter 1983) som bygger på den, beskriver jeg språkdebatten nærmere. Her finner du kanskje mer utdypende svar på spørsmålet ditt. Se for eksempel bokens kapitler Innledning s 1-3 og Første anekdote s 9-10. I kapitlet Andre anekdote s. 27-29 gis et eksempel som viser at elevene hadde språklig bevissthet og kunnskap om eget språk med hensyn til både betydningen av tegn og tegns struktur. Eksempelen handler om tegnet 'SLØV' som elevene i starten kalte 'FØ' pga munnbevegelsen. Stadig fikk jeg slike eksempler som underbygget min intuitive oppfattelse om at tegnspråk var språk på lik linje med talespråk. I hovedkapitlet Bakgrunn s 9-25 omhandles også såkalt 'tegnspråknorsk' (som vel er det systemet det i en periode ble undervist i på tegnspråkkurs) og 'tegn og tale'.

Da jeg startet på Skådalen, var beskjeden at det var greit å peke, men jeg skulle bruke så lite tegn som mulig i timene. Elevene skulle lære norsk ved å munnavlese. Hvis jeg brukte noen tegn, måtte de komme samtidig som jeg snakket. Jeg fulgte ikke oppfordringen, men forsøkte å bruke tegnspråk som best jeg kunne. Etter hvert ble 'den orale metoden' lempet noe på, og vi kunne bruke tegnspråknorsk. Da jeg i en kort periode forsøkte meg på tegnspråknorsk 'slavisk' med et tegn for hvert ord, ble det misforståelser og kontakten med barna ble dårligere enn når jeg brukte tegnspråk. Nok et eksempel på at tegnspråk var et språk som fungerte i kommunikasjon og undervisning.

Først senere på 70-tallet fikk jeg kjennskap til William C. Stokoe som gjennom analyse viste at tegnspråk er fullverdige språk i lingvistisk forstand. Den økende aksepten av og kjennskapen til tegnspråk blant lingvister, gjorde det langsomt men sikkert enklere å få aksept av tegnspråk også i undervisningssammenheng.

Marit Vogt-Svendsen (24.07.2022)